

Sygn. akt V U 357/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2013 roku

Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Danuta Szykut

Protokolant: st.sekr.sądowy Sylwia Pławiuk

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2013 r. w Słupsku na rozprawie

sprawy z odwołania **M. S.**

od decyzji z dnia 15/02/2012 r. znak: (...)

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.**

o rentę rodzinną

i z odwołania **małoletniej J. S.**

od decyzji z dnia 15/02/2012 r. znak: (...)

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.**

o rentę rodzinną

I zmienia zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. w ten sposób, że przyznaje małoletniej J. S. i M. S. prawo do renty rodzinnej po zmarłej ubezpieczonej B. S. poczynając od dnia 27 września 2011 roku,

II nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieprzyznanie prawa do świadczenia,

III zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz małoletniej J. S. i M. S. kwotę 240,00zł (dwieście czterdzieści złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu

UZASADNIENIE

M. S. oraz małoletnia J. S. wniosły odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 15.02.2012 roku, znak (...), mocą których odmówiono im prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce B. S..

Domagały się zmiany zaskarżonych decyzji poprzez przyznanie im prawa do renty rodzinnej.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie obu odwołań oraz zasądzenie od ubezpieczonych na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołania podniesiono, że na podstawie dokumentów organ rentowy uznał za udowodniony okres zatrudnienia zmarłej wynoszący ogółem 13 lat 11 miesięcy i 2 dni. Natomiast Komisja Lekarska ZUS orzekła trwałą całkowitą niezdolność do pracy zmarłej od 27.09.2011 r. W dziesięcioleciu przed datą zgonu tj.

w okresie od 28.09.2001 r. do 27.09.2011 r. staż pracy zmarłej wynosi ogółem 4 lata 9 miesięcy i 12 dni, zamiast wymaganych 5 lat. Ponadto zgon nastąpił w okresie dłuższym niż 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 26.10.2011 roku M. S. ur. (...), a w dniu 31.10.2011 r. R. S. opiekun ustawowy małoletniej J. S. ur. (...) złożyli wnioski o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce B. S..

B. S. zmarła (...) roku. Na przestrzeni całego życia łącznie udokumentowała staż pracy w wymiarze 13 lat 11 miesięcy i 2 dni. Komisja Lekarska orzeczeniem z dnia 06.02.2012 r. orzekła trwałą niezdolność do pracy od 27.09.2011 r. W 10 –leciu przed datą powstania całkowitej niezdolności do pracy tj. od 28.09.2001 r. do 27.09.2011 r. udokumentowany okres pracy wynosi 4 lata 9 miesięcy i 12 dni.

Zmarła nie udokumentowała w ostatnim 10 –leciu wymaganego 5 –letniego okresu składkowego i nieskładkowego, a zgon nie nastąpił również w czasie ubezpieczenia, ani w ciągu 18 –tu miesięcy od jego ustania. Ostatnie zatrudnienie ustało w dniu 12.02.2010 r. + 18 m-cy =12.08.2011 r.

Decyzjami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. Inspektoratu w C. z dnia z dnia 15.02.2012 roku, znak (...) odmówiono M. S. oraz małoletniej J. S. prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce.

Dowód: decyzje ZUS – k. 15-15 v. tom II akt ZUS oraz k. 59-59 v. tom I akt ZUS

Zmarła pracowała w charakterze krawcowej (02.1988 r.-01.1992), jako pracownik fizyczny w gospodarstwie rolnym (XII.1995 –V.1996), od 2001 r. z przerwami jako pracownik fizyczny przy pracach interwencyjnych, sprzątaczką, pracownik gospodarczy. Ostatnio na umowę zlecenia wykonywała prace w szkole polegające na sprzątaniu i przygotowywaniu posiłków (od 18.01.2010 r. do 12.02.2010 r.)

Dowód: wnioski – k. 1-4 tom I i II akt ZUS; odpis skrócony aktu zgonu – k. 5 tom I akt ZUS, odpis skrócony aktu urodzenia M. S. – k. 6 tom I akt ZUS, odpis skrócony aktu urodzenia J. S. – k. 7 tom II akt ZUS, orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 06.02.2012 r. – k. 58 tom I akt ZUS, decyzja ZUS z dnia 15.02.2012 r. – k. 59-59 v. tom I akt ZUS, decyzja ZUS z dnia 15.02.2012 r. – k. 15-15 v. tom II akt ZUS, kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych – k. 9-10 tom I akt ZUS

Wnioskodawczyni M. S. jest uczennicą Zespołu Szkół (...) w C.. W roku szkolnym 2011/2012 była uczennicą klasy III. Programowo ukończy szkołę w 2013 roku. Natomiast małoletnia J. S. w roku 2011/2012 była uczennicą I klasy Liceum Ogólnokształcącego w C.. Programowe ukończenie szkoły winno nastąpić 2014 r.

Dowód: zaświadczenie nr (...) z dnia 19.10.2011 r. – k. 8 tom I akt ZUS, zaświadczenie z dnia 24.10.2011 r. – k. 8 tom II akt ZUS

U zmarłej ubezpieczonej B. S. rozpoznano (...), (...) bez udokumentowanych powikłań narządowych oraz (...) bez udokumentowanych zaburzeń funkcji tarczycy.

Zmarła ubezpieczona B. S. z powodu naruszenia sprawności organizmu tj. (...) oraz znacznymi zaburzeniami osobowości w okresie od 30.06.2011 nieprzerwalnie do dnia śmierci tj. (...) r. częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej, gdyż poziom przystosowania B. S. w środowisku społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności zawodowej, był znacznie ograniczony.

Dowód: opinia sąдово-lekarska z dnia 20.02.2013 r. – k. 132, opinia sąдово-psychiatryczna z dnia 16.11.2012 r. – k. 113-114 akt sprawy, opinia sąдово-psychiatryczna z dnia 08.04.2013 r. – k. 143-145 akt sprawy, notatki pracownika socjalnego – k. 3-4 oraz 5-6 akt SR w Człuchowie III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich, sygn. akt III RNs 69/11, pisma przewodniczącego gminnej komisji ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych – k. 12 akt SR w Człuchowie III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich, sygn. akt III RNs 69/11, notatki służbowej – k. 15 akt SR w

Człuchowie III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich, sygn. akt III RNs 69/11, historii choroby zmarłej ubezpieczonej Szpitala (...) w Polsce – k. 36-72 akt sprawy, historii choroby w czasie pobytu w szpitalu w Niemczech – k. 76 akt sprawy, historii choroby od lekarza rodzinnego- k. 82 akt sprawy, historii choroby z poradni endokrynologicznej – k. 92 akt sprawy, zeznania świadka T. R. – k. 84-84 v. akt sprawy

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania M. S. oraz małoletniej J. S. zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 65. ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227.) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (art. 65 ust. 2 ustawy).

Stosownie do art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy, dziecko ma prawo do renty rodzinnej do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

W myśl art. 57 ust. 1 w/w ustawy, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) jest niezdolny do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b), pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a), pkt 10 lit. a), pkt 11-12, 13 lit. a), pkt 14 lit. a) i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-4, 5 lit. a), pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 w/w ustawy).

Odmawiając M. S. oraz małoletniej J. S. prawa do renty rodzinnej, organ rentowy powołał się na brak wymaganego 5 – letniego stażu ubezpieczeniowego w 10 – letnim okresie poprzedzającym dzień zgonu matki oraz, że zgon nie nastąpił również w czasie ubezpieczenia, ani w ciągu 18 –tu miesięcy od jego ustania.

W przedmiotowej sprawie okolicznością sporną było ustalenie, czy ubezpieczona B. S. od dnia 30.06.2011 r. (tj. udokumentowane 5 lat w 10 –cio leciu od 01.07.2001 r. do 30.06.2011 r.) do dnia śmierci tj. (...)r. całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu. Zważywszy na fakt, że ustalenie tej okoliczności wymagało wiedzy specjalnej, Sąd dopuścił i przeprowadził dowód z opinii biegłych sądowych lekarzy psychiatrów w osobie J. K. oraz K. G. i endokrynologa w osobie E. K..

Zarówno biegły psychiatra J. K., jak i biegły endokrynolog E. K. nie uznali ubezpieczonej za niezdolną do pracy od dnia 30.06.2011 r. do dnia śmierci tj. (...)r. Natomiast biegły psychiatra w osobie K. G. stwierdził, że B. S. z powodu naruszenia sprawności organizmu tj. (...) oraz znacznymi zaburzeniami osobowości w okresie od 30.06.2011 nieprzerwalnie do dnia śmierci tj. (...)r. częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej. Biegły wyjaśnił, że uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia. Biegły uznał, że podstawowym wyznacznikiem niezdolności do pracy jest poziom przystosowania w środowisku społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności zawodowej, a nie istnienie lub brak objawów chorobowych. Zdaniem biegłego poziom przystosowania B. S. był znacznie upośledzony.

W tych okolicznościach Sąd za podstawę swojego rozstrzygnięcia przyjął opinię biegłego psychiatry w osobie dr K. G.. Przedmiotowa opinia sporządzona została przez biegłego lekarza o specjalności odpowiedniej do schorzeń ubezpieczonej. Biegły w sposób fachowy i merytoryczny odniósł się do oceny jej niezdolności do pracy powołując się na istniejącą dokumentację medyczną oraz zeznania świadka T. R..

Z punktu widzenia wymagań logiki i rozumowania opinię uznać należało za prawidłową, a w konsekwencji za przekonującą.

Biegły psychiatra w osobie dr K. G. wyjaśnił w sposób nie budzący żadnych wątpliwości Sądu Okręgowego, że ubezpieczona od lat cierpiała na (...)co utrudniało jej znacznie lub nawet uniemożliwiało prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Sąd Okręgowy miał na względzie, że rozstrzygnięcie sprawy uzależnione było od specjalistycznej wiedzy, jaką dysponowali biegli sędziowie. Ugruntowane orzecznictwo prezentuje jednoznaczny pogląd, że z istoty i celu dowodu z opinii biegłego wynika, że jeżeli rozstrzygnięcie sprawy wymaga wiadomości specjalnych, dowód z opinii biegłych jest konieczny. W takim przypadku sąd nie może poczynić ustaleń sprzecznych z opinią biegłego, jeżeli jest ona prawidłowa i jeżeli odmienne ustalenia nie mają oparcia w pozostałym materiale dowodowym (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 1974 roku, II CR 748/74, LEX nr 7618). W okolicznościach niniejszej sprawy biegły o specjalności adekwatnej do schorzeń ubezpieczonego, dysponujący dokumentacją lekarską, wydał przekonującą opinię, przy czym wnioski opinii zostały przez biegłego logicznie uzasadnione. W swej treści opinia nie nasuwa żadnych wątpliwości, a ponadto przeprowadzona z uwzględnieniem cytowanych wyżej przepisów daje podstawę do rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Sąd Okręgowy uznał, że nie było podstaw faktycznych by zakwestionować wnioski biegłego psychiatry w osobie dr K. G..

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że do dowodu z opinii biegłego nie mogą mieć zastosowania wszystkie zasady prowadzenia dowodów, a w szczególności art. 217 § 1 k.p.c., a zatem sąd nie jest obowiązany dopuścić dowód z opinii kolejnych biegłych w każdym wypadku, gdy złożona opinia nie jest korzystna dla strony. (wyrok sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, nie publikowany). Żądanie ponowienia lub uzupełnienia dowodu z opinii biegłych jest bezpodstawne, jeżeli sądy uzyskały od biegłych wiadomości specjalne niezbędne do merytorycznego i prawidłowego orzekania. - wyrok z dnia 10 września 1999 r., II UKN 96/99, OSNAPUS 2000, nr 23, poz. 869; podobne poglądy były już wielokrotnie wyrażane w wyrokach z dnia 6 marca 1997 r., II UKN 23/97, OSNAPUS 1997, nr 23, poz. 476, z dnia 21 maja 1997 r., II UKN 131/97, OSNAPUS 1998, nr 3, poz. 100 oraz z dnia 18 września 1997 r., II UKN 260/97, OSNAPUS 1998, nr 13, poz. 408. Wielokrotnie też Sąd Najwyższy stwierdzał, że potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii. Wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPUS 2000, nr 22, poz. 807, z dnia 14 maja 1997 r., II UKN 108/97, OSNAPUS 1998, nr 5, poz. 161, z dnia 18 września 1997 r., II UKN 260/97, OSNAPUS 1998, nr 13, poz. 408 oraz z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 391/97, OSNAPUS 1998, nr 20, poz. 612.

Powinność sądu powołania innych biegłych Sąd Najwyższy dostrzegał wtedy, gdy pierwotna opinia budziła istotne i nie dające się usunąć wątpliwości, a zainteresowana strona wykazywała nieporadność w zgłaszaniu odpowiednich wniosków dowodowych lub gdy wniosek o powołanie kolejnego biegłego uzasadniony był dokumentacją leczenia schorzeń nierozpoznanych przez biegłych.

Wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 1998 r., II UKN 248/98, OSNAPUS 1999, nr 20, poz. 666, z dnia 2 czerwca 1998 r., II UKN 88/98, OSNAPUS 1999, nr 11, poz. 373, z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 406/97, OSNAPUS 1998, nr 21, poz. 643, z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 394/97, OSNAPUS 1998, nr 20, poz. 614, z dnia 18 września 1997 r., II UKN 260/97, OSNAPUS 1998, nr 13, poz. 408, z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 546/98, OSNAPUS 2000, nr 11, poz. 440 oraz z dnia 23 czerwca 1999 r., II UKN 5/99, OSNAPUS 2000, nr 17, poz. 666.

Szczegółowej wnikliwości sądu wymaga analiza i ocena uzyskanych w trakcie postępowania dowodowego opinii biegłych zawierających rozbieżne wnioski. Istnienie opinii różniących się co do oceny istotnej w sprawie kwestii zazwyczaj

wymaga od sędziego postąpienia zgodnie z art. 286 k.p.c. i zażądania dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych albo opinii instytutu naukowego lub naukowo-badawczego (Tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 1972 r., II CR 222/72, OSPiKA 1973, nr 5, poz. 93.).

Zasada swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) pozwala jednak sądowi wydać rozstrzygnięcie na podstawie opinii wybranej i uznanej za miarodajną. Sąd może uznać opinię jednego biegłego za przekonującą, a opinię drugiego biegłego zdyskwalifikować, jeżeli biegły później powołany ustosunkował się szczegółowo i przekonująco do wcześniej wydanej opinii, wskazując na jej błędy i braki (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 1952 r., C 207/52, Nowe Prawo 1953, nr 5, s. 80 i z dnia 24 sierpnia 1972 r., II CR 222/72, OSPiKA 1973, nr 5, poz. 93).

W tym miejscu podkreślić należy, że organ rentowy nie złożył zarzutów do opinii biegłego psychiatry w osobie dr K. G..

W wyroku z dnia 30 marca 2000r. w sprawie II UKN 444/99 opublikowanym w OSNP 2001/17/543 Sąd Najwyższy stwierdził, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych organ rentowy ma pozycję strony (art. 477¹⁰ § 1 kpc), więc powinien przejawiać odpowiednią aktywność dowodową, między innymi wobec treści dowodu z opinii biegłych lekarzy sądowych, a w przeciwnym razie ponosi negatywne skutki prawne swej bierności, polegające zwłaszcza na zmianie wydanej decyzji czy oddaleniu wniesionego środka zaskarżenia.

Mając powyższe na względzie, należało przyjąć, że zmarła B. S. od dnia 30.06.2011 r. do dnia śmierci spełniała warunki do otrzymania renty z tytułu niezdolności do pracy. M. S. oraz małoletniej J. S. przysługuje zatem prawo do renty rodzinnej, albowiem jak wynika z zaświadczeń – k. 8 tom I akt ZUS oraz k. 8 tom II akt ZUS, nie ukończyły one jeszcze nauki w szkole oraz nie ukończyły 25 lat.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.w ten sposób, że przyznał małoletniej J. S.oraz M. S.prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce B. S.poczynając od dnia(...)roku tj. od dnia jej śmierci, o czym orzekł w pkt I sentencji wyroku. W pkt II, na podstawie art. 118 ust. 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy nie stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieprzyznanie prawa do świadczenia, bowiem dopiero na podstawie opinii biegłego psychiatry w osobie dr K. G.ustalono, że B. S.od dnia 30.06.2011 r. do dnia śmierci tj. (...) była częściowo niezdolna do pracy.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 i 108 § 1 k.p.c. zasądzając od organu rentowego jako przegrywającego sprawę koszty nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu. O zasądzenie tych kosztów adwokat z urzędu wnosił w wysokości czterokrotnej minimalnej stawki na rozprawie przed Sądem Okręgowym w Słupsku. Sąd zasądził kwotę 240 zł stanowiącą czterokrotne minimalne wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego adwokatem należną w sprawach o świadczenie z ubezpieczeń społecznych tj. w oparciu o § 12 ust. 2 w zw. z § 2 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), o czym orzeczono w punkcie III sentencji wyroku. Sąd kierował się nakładem pracy pełnomocnika, który uczestniczył w rozprawach, wykazywał aktywność dowodową, a nadto reprezentował obie odwołujące, gdyż spray zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.